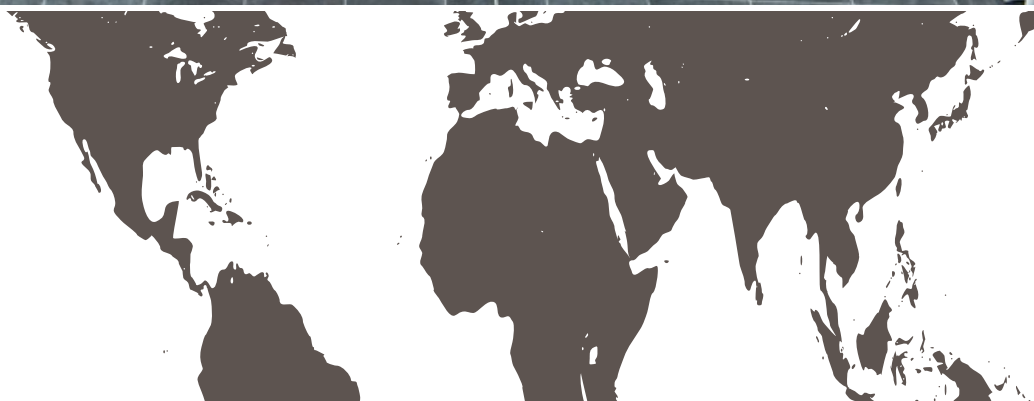

Partneritetet e Qëndrueshme Komunale
Partnerstvo održivog razvoja jedinica lokalne samouprave
Партнерство одрживог развоја јединица локалне самоуправе
Kommunale Nachhaltigkeitspartnerschaften

SERVICESTELLE
KOMMUNEN IN DER EINEN WELT

MATERIJAL

MEĐUNARODNA POČETNA RADIONICA U OKVIRU
PROJEKTA „PARTNERSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA
JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE“

od 16. do 17. januara 2017. u Gelzenkirhenu | br. 92

Servicestelle Kommunen in der Einen Welt (SKEW)

(Servisna služba za jedinice lokalne samouprave jednoga svijeta - SKEW)

info@service-eine-welt.de

www.service-eine-welt.de

„Materijal“ – Serija Servisne službe za jedinice lokalne samouprave jednoga svijeta (SKEW), Sveska br. 92

Za sadržaj odgovoran: SKEW, dr Stefan Wilhelmy

Rukovođenje projektom: Isabela Santos de Albuquerque Nunes Koletzke i Vera Strasser

Tekstovi: Stefanie Wulff

Redakcija: Vera Strasser, Eva Heuschen

Fotografije: Barbara Frommann

Grafički dizajn, tipografija i oblikovanje korica: Fabian Ewert, Kenigsvinter (Königswinter)

Bon, august 2017

Preštampavanje, pa čak i u dijelovima, nije dozvoljeno bez prethodnog odobrenja izdavača. Serija „Materijal“ je finansijski potpomognuta od strane Saveznog ministarstva za privrednu saradnju i razvoj te Saveznih pokrajina Baden-Virtemberg, Bremen, Hamburg, Sjeverna Rajna-Vestfalija i Porajnje-Falačka.

U ovoj publikaciji se radi čitljivosti ne koristi neprekidno rodno osjetljivi jezik. Izrazi koji su dati u muškom gramatičkom rodu se naravno odnose i na žene (i obrnuto).

Tekstovi u kojima je navedeno ime autora odražavaju lične stavove dotičnog autora, a ne nužno i stavove izdavača i redakcije.

SADRŽAJ

1. Sadržaj	4
2. Početna radionica – 1. dan	5
2.1. Otvorenje radionice	5
2.2. Predstavljanje dvanaest partnerstava između jedinica lokalne samouprave	7
2.3. Predavanje: Agenda 2030 sa globalnim ciljevima održivog razvoja i njihova integracija u opštinske strukture	10
2.4. Rad u grupama: “Beyond Cherry Picking” Agenda 2030 - Šta to znači za moju jedinicu lokalne samouprave?	11
2.5. Predavanje: Pregled projekta „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“	12
2.6. Predavanje: Održivi razvoj u Gelzenkirhenu	13
2.7. Obilazak zgrade „Hans Sachs“	14
2.8. Svečani prijem i primopredaja Memoranduma o razumijevanju u zgradi „Hans Sachs“	14
3. Početna radionica – 2. dan	15
3.1. Opšte informacije: Pristupi u projektu „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“	15
3.2. Predavanje: Organizacijski tok pilot-faze	17
3.3. Rad u grupama	19
3.4. Oproštaj	22
Prilog	23
Program	23
Popis učesnika	25

1. SADRŽAJ

Održavanjem početne radionice u kojoj je učestvovalo dvanaest partnerstava održivog razvoja između njemačkih opština i opština iz Bosne i Hercegovine, Kosova i Srbije uspješno je započela pilot-faza projekta "Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave". Projekat provodi Servisna služba za jedinice lokalne samouprave jednoga svijeta (SKEW) organizacije Engagement Global po nalogu njemačkog Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ).

U okviru dvodnevne početne radionice održane 16. i 17. januara 2017. god. u zgradi "Hans Sachs" u Gelzenkirhenu SKEW je ugostio oko 100 predstavnika jedinica lokalne samouprave iz Njemačke i jugoistočne Evrope kao i druge aktere iz oblasti održivog razvoja i bratimljenja gradova odnosno gradskih partnerstava. Partnerske opštine su dogovorile sistematsku saradnju u oblasti Agende 2030 i njenih globalnih Ciljeva održivog razvoja (*Sustainable Development Goals*, SDGs) za vrijeme trajanja dvogodišnjeg projekta. SKEW ih u ovom procesu prati, savjetuje i podržava.

Dolazak i registracija učesnika na mjestu održavanja radionice

Tabela 1: Pregled partnerstava održivog razvoja između jedinica lokalne samouprave iz Njemačke i jugoistočne Evrope (stanje: januar 2017.)

Njemačka	Bosna i Hercegovina
Gelzenkirchen	Zenica
Gera	Goražde
Langenhagen	Bijeljina
Lajpcig	Travnik
Volfsburg	Sarajevo
Njemačka	Kosovo
Kirhajn	Smira, Opština Vitina
Troisdorf	Mušutište, Opština Suva reka
Njemačka	Srbija
Berlinska gradska opština Treptov-Kepenik i Glavni grad Savezne pokrajine Bavorske Minhen	Subotica
Ingolštad	Kragujevac
Ofenbah na Majni	Zemun (Gradska opština Grada Beograda)
Fafenhofen na Ilmu	Valjevo
Zajednica opština Berzenbrik	Ruma

2. POČETNA RADIONICA – 1. DAN

2.1. Otvorenje radionice

Martina Rudowitz, zamjenica gradonačelnika Gelzenkirhena

Zamjenica gradonačelnika Gelzenkirhena, Martina Rudowitz, otvara radionicu

Zamjenica gradonačelnika Martina Rudowitz je otvorila manifestaciju i u ime svog grada poželjela dobrodošlicu gostima u zgradi "Hans-Sachs". Pohvalila je činjenicu da se prisutne opštine u cilju održivog razvoja žele otvoriti na ekonomskom, ekološkom i društvenom planu. "Pri tome" rekla je Martina Rudowitz, "Vam želim mnogo uspjeha i ustrajnosti." Agenda 2030 je važan okvir projekta, jer obećava poboljšanje životnih uslova svih ljudi i njihove životne sredine - dva veoma važna cilja s obzirom na velike globalne izazove.

Ulrich Kaltenbach, BMZ

Ulrich Kaltenbach pozdravlja učesnike u ime Saveznog ministarstva za privrednu saradnju i razvoj

Ulrich Kaltenbach, referent u Saveznom ministarstvu za privrednu saradnju i razvoj (BMZ), je pozdravio goste i u ime Saveznog ministra za razvoj dr Gerda Müllera. "Jedinice lokalne samouprave širom svijeta se suočavaju sa ogromnim izazovima. Sve veća urbanizacija, rastuće siromaštvo, sve veći broj izbjeglica, klimatske promjene, zdravstvena zaštita i mobilnost su samo neki od tih izazova. Zbog toga su jedinice lokalne samouprave toliko važne. One raspolažu znanjem koje je potrebno za pronalaženje rješenja za globalne probleme na lokalnom nivou."

Ulrich Kaltenbach je naglasio veliki politički značaj koji BMZ pridaje projektu koji provodi SKEW. Posebno je pozdravio činjenicu da je bilo moguće pridobiti jedinice lokalne samouprave iz jugoistočne Evrope za pilot-fazu projekta: "Drago nam je da ćemo voditi dijalog na ravnopravnoj osnovi i zajedno tražiti mogućnosti za oblikovanje globalizacije na pravedan i održiv način."

Jessica Baier, SKEW

Jessica Baier pozdravlja goste u ime SKEW-a, posebno aktere iz 25 prisutnih jedinica lokalne samouprave

„25 jedinica lokalne samouprave se danas okupilo na početku zajedničkog projekta. To je zaista nešto posebno“, izjavila je Jessica Baier koja je pozdravila goste u ime SKEW-a i predstavila poimenice sve prisutne jedinice lokalne samouprave. Prisutni gosti su se već ranije u okviru dvije radionice upoznali sa Agendom 2030 i njenim značajem za zajednički rad u okviru partnerstva. SKEW je primio skoro 20 prijava o izražavanju interesa za učešće u pilot-fazi projekta. Odabrano je dvanaest partnerstava (među njima i jedno partnerstvo između tri opštine) koja će iduće dvije godine učestvovati u pilot-fazi.

Nadovezujući se na postojeća iskustva jedinica lokalne samouprave u oblasti održivog razvoja cilj je uspostavljanje dijaloga o ciljevima Agende 2030 i provođenje zajedničkih aktivnosti kako bi se ostvarili ti ciljevi. Jessica Baier je naglasila aktuelnost teme i osvrnula se na njenu važnost za partnerstva između jedinica lokalne samouprave. Poželjela je svim učesnicima puno uspjeha i zahvalila se gradu domaćinu Gelzenkirhenu koji se sam već dugi niz godina intenzivno bavi aspektima održivog razvoja.

2.2. Predstavljivanje dvanaest partnerstava između jedinica lokalne samouprave

Voditelj radionice Patrick Leusch je zamolio sve prisutne predstavnik opština da izađu na pozornicu te da kratko predstavite svoje međuopštinsko partnerstvo.

Tabela 2: Kratki profili partnerstava koja učestvuju u projektu

Partnerstvo	Broj stanovnika	Površina	Godina uspostavljanja partnerstva	Dosadašnje aktivnosti
Gelzenkirchen Zenica, Bosna i Hercegovina	257.607	104,8 km ²	1969	Partnerstvo između Gelzenkirhena i Zenice je najstarije u projektu. Zbog toga je i dijapazon tema kojima su se oba grada zajedno bavila u toku tog dugog vremenskog perioda srazmjerno veliki. Trenutno je u prvom planu pitanje ophođenja prema površinama na kojima se nalazila teška industrija. Gelzenkirchen je stekao dragocjena iskustva na ovom polju u okviru promjena privredne strukture u Rurskoj oblasti.
	115.000	499,7 km ²		
Gera Goražde, Bosna i Hercegovina	95.969	151,9 km ²	2002	Gera i Goražde već 20 godina kontinuirano i partnerski rade na raznim društvenim pitanjima kako bi ostvarili lokalne i globalne ciljeve. Veliki broj zajedničkih projekata, između ostalog u oblasti inkluzije osoba sa invaliditetom, je već uspješno proveden. Partnerstvo ova dva grada dobiva novi zamah kroz pilot-projekat „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“.
	22.080	252 km ²		
Langenhagen Bijeljina, Bosna i Hercegovina	51.691	71,99 km ²	2007	Već deset godina Langenhagen i Bijeljina povezuje dobra saradnja u oblasti civilnog društva, posebno na polju kulture i migracija. U međuvremenu su takođe uspostavljene dobri i prijateljski odnosi između opštinskih organa.
	114.663	734 km ²		
Lajpcig Travnik, Bosna i Hercegovina	520.838	297,6 km ²	1995	Lajpcig i Travnik njeguju veoma aktivne partnerske odnose u različitim tematskim oblastima i sa brojnim međuljudskim kontaktima i susretima. Za svoje aktivno partnerstvo obje opštine su dobile i nagradu Evropske unije. U oba grada postoje partnerska udruženja i kancelarije.
	57543	529 km ²		

Partnerstvo	Broj stanovnika	Površina	Godina uspostavljanja partnerstva	Dosadašnje aktivnosti
Voflsburg	125.500	204 km ²	1985	Partnerstvo između gradova Voflsburg i Sarajevo postoji već 30 godina. Pored privrede i nauke u središtu saradnje su sport i kultura. Oba grada se sada radeju saradnji na temu Agende 2030.
Sarajevo, Bosna i Hercegovina	291.422	141,5 km ²		
Berlinska gradska opština Treptov-Kepenik	257.782	168,42 km ²	Subotica - Minhen: 2000. Subotica - Treptov-Kepe- nik: 2002.	Sa dvije njemačke i jednom srpskom opštinom ovo partnerstvo je jedino tročlano partnerstvo u okviru projekta „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“. U oblasti sporta, kulture i razmjene omladine već postoji intenzivan kontakt. Sva tri partnera žele učiti jedni od drugih, iako koordinacija tročlanog partnerstva predstavlja izazov.
Minhen	1.500.000	310,7 km ²		
Subotica, Srbija	105.681	290 km ²	2016	U pogledu održivog razvoja su male jedinice lokalne samouprave kao što je Viti na Kosovu suočene sa velikim izazovima. Saradnja između Vitine i Kirhajna je tek započela. Obje strane se nadaju uzajamnom procesu učenja i dobroj saradnji u oblasti obnovljivih izvora energije i održive poljoprivrede.
Kirhajna	17.557	90,92 km ²		
Smira (Opština Viti- na), Kosovo	46.987	267 km ²		
Troisdorf	75.369	62,17 km ²	2001	Suva reka i Troisdorf saraduju od 2001. godine u raznim oblastima kao što su vodosnabdijevanje, privreda i turizam. Obje opštine se radeju početku zajedničkog rada na temu Agende 2030 te jačanju svijesti o pitanjima i ciljevima Agende u obje jedinice lokalne samouprave.
Muštita (Opština Suva reka), Kosovo	59.702	387 km ²		
Ingoštat	132.438	133,4 km ²	2003	Ovo partnerstvo je službeno uspostavljeno 2003. godine, iako je još ranije bilo mnogobrojnih kontakata između Kragujevca i Ingoštata. Proveden je već niz zajedničkih projekata, između ostalog u oblasti kulture i razmjene učenika. Kroz projekat „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“ bi ovu intenzivnu saradnju trebalo još više učvrstiti.
Kragujevac, Srbija	179.417	835 km ²		

Partnerstvo	Broj stanovnika	Površina	Godina uspostavljanja partnerstva	Dosadašnje aktivnosti
Ofenbah na Majni Zemun, Srbija	116.945	44,9 km ²	(1956) 1999	1956. su se Ofenbah i Zemun zajedno sa drugim evropskim jedinicama lokalne samouprave uključili u krug bratskih gradova. Kada je postao gradska opština Beograda Zemun je istupio iz tog kruga gradova pobratima. Ofenbah i Zemun su 1999. godine opet uspostavili partnerske odnose. Učesće u projektu „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“ bi trebalo podstaknuti saradnju, dati joj novi zamah i produbiti je u različitim stručnim oblastima.
	152.950	153,56 km ²		
Fafenhofen na Ilmu Valjevo, Srbija	23.971	92,39 km ²	1999	Oba grada dobro saraduju još od 1999. godine. Učesćem u projektu „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“ je započela nova faza u partnerskim odnosima između Fafenhofena na Ilmu i Valjeva. Temelji partnerstva su bili prije svega kooperacije u oblasti kulture i umjetnosti. U budućnosti se obje opštine žele posvetiti održivom uređenju gradskih zelenih površina.
	90.312	905 km ²		
Zajednica opština Berzenbrik Ruma, Srbija	7.961	42,54 km ²	2016	Još nije službeno uspostavljeno partnerstvo između ova dva grada, iako se obje strane nadaju da će odgovarajući sporazum da bude potpisan još 2017. godine. Udruženje "Graditi mostove" se zadnje dvije godine snažno zauzelo za uspostavljanje partnerstva između Zajednice opština Berzenbrik i Rume. Ostvareni su mnogobrojni kontakti npr. putem razmjenjene omladine.
	30.656	582 km ²		

Nakon međuopštinskih partnerstava predstavili su se i prisutni predstavnici **Saveza gradova i opština iz Njemačke, Bosne i Hercegovine, Kosova i Srbije**. Pozdravili su ovaj međunarodni projekat i obećali da će pružiti podršku gradovima i opštinama.

Učesnici iz Srbije i Njemačke prilikom predavljanja partnerstava jedinica lokalne samouprave

2.3. Predavanje: Agenda 2030 sa globalnim ciljevima održivog razvoja i njihova integracija u opštinske strukture

Dr Eva Dick, Njemački institut za razvojnu politiku

Dr Eva Dick sa Njemačkog instituta za razvojnu politiku prilikom predavanja o Agendi 2030 i ulozi jedinica lokalne samouprave

Predavačica je u svom izlaganju dala uvod o Agendi 2030 i pri tome se posebno osvrnula na veliki globalni značaj gradova i opština za ostvarivanje 17 Ciljeva održivog razvoja (Sustainable Development Goals, SDGs). 2015. godine je Generalna skupština Ujedinjenih nacija usvojila "Agendu 2030 za održivi razvoj" kao nastavak Milenijumskih ciljeva razvoja (Millennium Development Goals, MDGs). SDG-evi su više od same nadgradnje MGD-eva. Sadržaj SDG-eva je dalekosežniji od prethodnih ciljeva. Prvi put su aspekti razvoja i održivosti podjednako uvaženi i prikazani u uzajamnoj povezanosti. Dodatna velika razlika između MDG-eva i SDG-eva je da ciljevi Agende 2030 imaju univerzalan karakter - znači da podjednako važe za sve zemlje svijeta - i obavezuju kompletnu međunarodnu zajednicu.

U SDG-u 11 ("Održivi gradovi i zajednice") i SDG-u 17 ("Partnerstvom do ciljeva") izričito se pominje važna uloga jedinica lokalne samouprave. Lokalizacija Ciljeva održivog razvoja, znači njihovo prisvajanje na lokalnom nivou i prilagođavanje lokalnom kontekstu je stoga važan faktor. Naučne studije su pokazale: Gradovi i opštine igraju centralnu ulogu prilikom implementacije 45 % ciljeva i potciljeva Agende 2030.

I jedinice lokalne samouprave imaju koristi od Ciljeva održivog razvoja. Ti ciljevi pružaju orijentaciju i predstavljaju povod za prilagođavanje lokalnih strategija razvoja. Istovremeno omogućuju i pristup resursima međunarodnih i nacionalnih razvojnih agencija. Agenda 2030 i njeno prilagođavanje lokalnim prilikama ("lokalizacija") jačaju međuopštinske mreže i stvaraju preduslove za uzajamno učenje.

Diskusija nakon predavanja

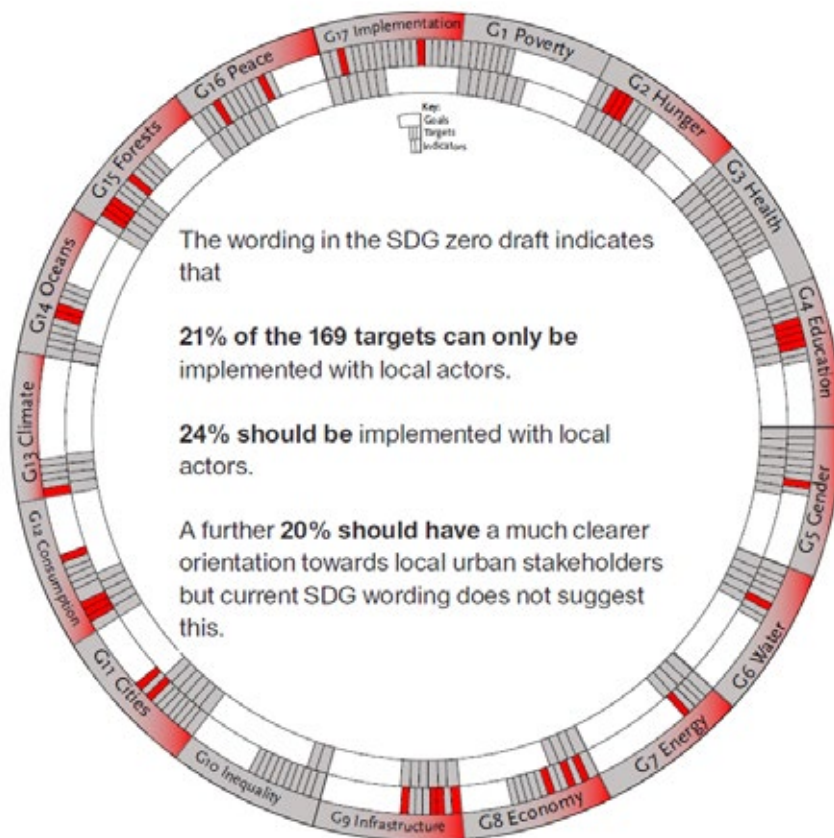
Pitanje: "Na koji način se može riješiti problem da se tako mali broj građana zanima za Agendu 2030, jer na prvi pogled nema jaku vezu sa svakodnevnim životom?"

Dr Eva Dick: „To je na mnogim mjestima zaista izazov. Međutim, ima dobrih primjera uspješne komunikacije između opštinskih organa i građana. Postoje i primjeri političkih kultura u kojima participacija građana dobro funkcioniše. Ova konferencija pruža dobar okvir za razmjenu mišljenja i iskustava o participaciji."

Pitanje: "Zar ne bi bilo bolje da se prvo predoče konkretni i brzi uspjesi kako bi se građani pridobili?"

Dr Eva Dick: "To je sigurno tačno, ali pored pojedinačnih koraka i mjera bi bilo potrebno razmisliti i o sljedećem: Koje institucije i akteri su važni za proces? I mali ,opipljivi' uspjesi se mogu uvezati u integrisani plan."

U diskusiji se nekoliko učesnika izjasnilo za jače uvezivanje Agende 2030 u obrazovanje odraslih te za veće naglašavanje te teme u komunikaciji: Tema održivog razvoja sadrži daleko više od zaštite životne sredine.

Slika 1: Misselwitz, P., Salcedo Villanueva, J.: 2016: The Urban Dimension of the SDGs: Implications for the New Urban Agenda, str. 7

2.4. Rad u grupama: “Beyond Cherry Picking” Agenda 2030 - Šta to znači za moju jedinicu lokalne samouprave?

Učesnici iz Kosova za vrijeme rada u grupama

da se razmjenjuju mišljenja i iskustva o uzajamnim vezama između pojedinih komponenti Agende 2030 na lokalnom nivou. Postoje li jasne veze između pojedinih Ciljeva održivog razvoja? Gdje su veze manje izražene? Kako se to odražava na moju jedinicu lokalne samouprave? Kojim ciljevima smo se već bavili? Koje teme, kojima se do sada nismo bavili, mogu unaprijediti našu jedinicu lokalne samouprave?

Svaka radna grupa je izabrala plakat u čijem središtu se nalazio jedan SDG okružen drugim Ciljevima održivog razvoja. Učesnici su iz perspektive svoje jedinice lokalne samouprave identifikovali veze između pojedinačnih Ciljeva održivog razvoja.

Učesnici su u malim radnim grupama, podijeljenim po jezicima, produbili teme predavanja. Cilj grupne vježbe sa naslovom „Beyond Cherry Picking“ bio je prije svega da se ustanove veze između 17 pojedinačnih Ciljeva održivog razvoja. Znači zadatak je bio da se ne izabere samo ono najbolje ili najpoželjnije od ponuđenog tj. da se posveti pažnja isključivo jednoj omiljenoj temi, nego

Prezentacija rezultata radnih grupa

Obrazovano je ukupno osam radnih grupa. Svaka grupa je mogla izabrati jedan od tri radna lista.¹

Svaka od radnih grupa je izabrala radni list u čijem središtu se nalazio jedan od sljedećih Ciljeva održivog razvoja (SDGs): SDG 1 ("Svijet bez siromaštva"), SDG 4 ("Kvalitetno obrazovanje"), SDG 8 ("Dostojanstven rad i ekonomski rast"), SDG 9 ("Industrija, inovacije i infrastruktura"), SDG 11 ("Održivi gradovi i zajednice") i SDG 12 ("Odgovorna potrošnja i proizvodnja"). Pri tome su se učesnici iz jugoistočne Evrope odlučili za Ciljeve održivog razvoja 1, 4, 8, 11 i 12, a učesnici iz Njemačke za ciljeve 9, 11 i 12. Veliki broj veza sa drugim Ciljevima održivog razvoja ustanovljen je prije svega kod ciljeva 1, 11 i 12. Tako je recimo SDG 9 bio veoma jako povezan sa ciljevima 11 i 12, kako na radnom listi u čijem središtu se nalazio SDG 9, tako i na radnim listovima sa SDG-em 11 odnosno SDG-em 12 u centru plakata.

Predstavnici njemačkih jedinica lokalne samouprave su prvenstveno smatrali važnim aspekte održivog razvoja i zaštite životne sredine, dok su predstavnici opština iz jugoistočne Evrope veći značaj pridavali razvojnim aspektima kao što su privredni rast, obrazovanje i siromaštvo. To odražava transformativni karakter Agende 2030, jer se u njoj princip održivosti povezuje sa ekonomskim, ekološkim i socijalnim razvojem, s tim što Agenda - za razliku od bivših međunarodnih sistema ciljeva - podjednako važi za sve zemlje svijeta.

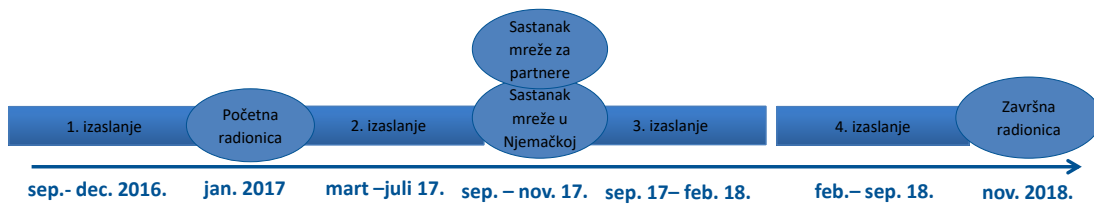
2.5. Predavanje: Pregled projekta „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“

Jessica Baier i Isabela Santos, SKEW

Jessica Baier i Isabela Santos su predstavile mogućnosti i šanse koje Agenda 2030 nudi u okviru razvojne politike jedinica lokalne samouprave te su objasnile na koji način SKEW pruža podršku opštinama u okviru projekta "Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave". "Svrha Partnerstava održivog razvoja jedinica lokalne samouprave je ostvarivanje zajedničkih ambicija vezanih za Ciljeve održivog razvoja na lokalnom nivou" pojasnila je Jessica Baier. Cilj pilot-faze je da se ojačaju postojeća partnerstva između jedinica lokalne samouprave iz Njemačke i jugoistočne Evrope, i to putem razmjene iskustava, kroz saradnju i ciljanu podršku. Na taj način se mogu zajedno uhvatiti u koštac sa izazovima održivog razvoja. "Želimo ohrabriti jedinice lokalne samouprave da djeluju na lokalnom nivou kako bi postigle globalne efekte."

Isabela Santos je predstavila tok projekta za sljedeće dvije godine i pri tome je naglasila: "Riječ je prvenstveno o razmjeni iskustava na ravnopravnom osnovu." SKEW podržava cjelokupni proces putem finansiranja izaslanja stručnjaka, sastanaka mreže, početne i završne manifestacije i pilot-aktivnosti na lokalnom nivou. Osim toga, SKEW jedinicama lokalne samouprave kontinuirano pruža stručne i metodološke savjete. Isabela Santos: „Hvala što ste danas svi prisutni. Zaista se radujem saradnji“.

¹ Rad u grupama je koncipiran po uzoru na alat „A Nexus Approach for the SDGs – Interlinkages between the goals and targets“ pomoću kojeg se mogu prikazati i objasniti veze između pojedinačnih Ciljeva održivog razvoja. Primjerak alata možete preuzeti sa web stranice Ujedinjenih nacija: <https://www.un.org/ecosoc/sites/www.un.org.ecosoc/files/files/en/2016doc/interlinkages-sdgs.pdf>.

Slika 2: Tok pilot-faze projekta „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“

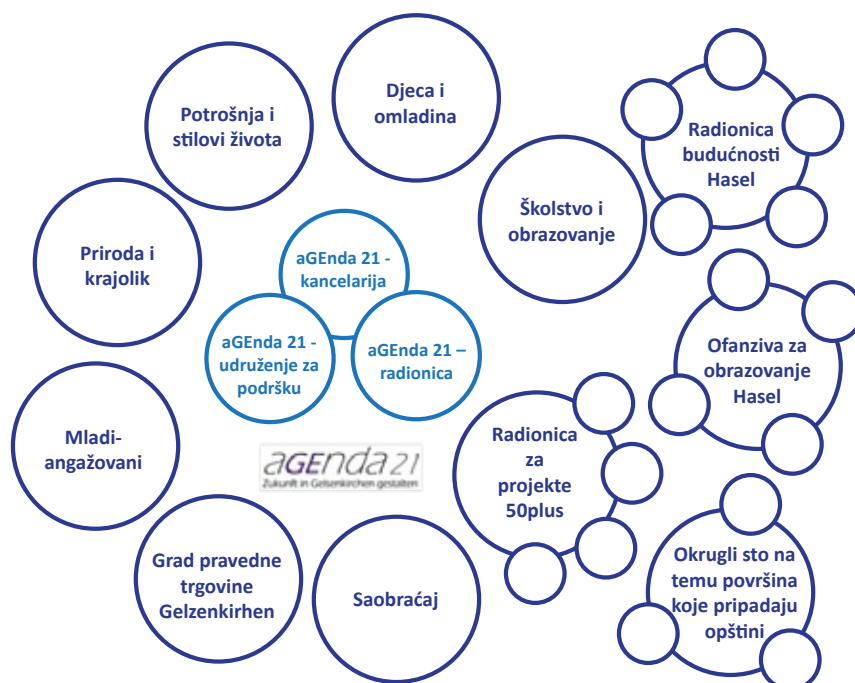
2.6. Predavanje: Održivi razvoj u Gelzenkirhenu

Werner Rybarski, šef stručne službe "AGEnda-21" u Gelzenkirhenu, ima dugogodišnje iskustvo u oblasti održivog razvoja. 1997. godine Gradsko vijeće Grada Gelzenkirhena je jednoglasno donijelo odluku da ustanovi Lokalnu Agendu 21. Povjerenik za Agendu 21, Werner Rybarski, predstavio je nekoliko važnih dostignuća u lokalnom održivom razvoju svog grada. "Okvirni uslovi su različiti od opštine do opštine. Ali možda Vam mogu dati poneku ideju".

Pridržavajući se slogana "Od projekta do principa" u Gelzenkirhenu je uspjele uključivanje širih krugova stanovništva u procese održivog razvoja. Dok su se na samom početku radne grupe bavile manjim korisnim projektima, uz sve veće iskustvo i profesionalizaciju

su i projekti postajali sve veći i veći, kao što je npr. „ÖKOPROFIT“, zajednički projekat sa lokalnom privredom za integrisanu tehnologiju u oblasti zaštite životne sredine po švajcarskom uzoru.

Do sada je provedeno preko 100 projekata na temu održivog razvoja. Na tom osnovu se razvila velika mreža sa stalnim strukturama sa ciljem unapređenja lokalnog održivog razvoja. Kao primjere Werner Rybarski je naveo "Kolleg 21", obrazovni program koji se obraća mladim ljudima, te školu za obrazovanje odraslih (Volkshochschule) koja u svom nastavnom programu nudi "održivi razvoj" kao tematsku oblast. Mjere održive obnove grada, pitanje tretmana starih industrijskih površina, klimatske promjene i obrazovanje za održivi razvoj jasno pokazuju da je tema "održivi razvoj" prihvaćena od strane velikog

Slika 3: Teme i polazne tačke procesa u vezi sa Agendom 21 u Gelzenkirhenu (Izvor: Kancelarija aGEnda 21 u Gelzenkirhenu)

broja građana Gelzenkirhena. Gradsko Vijeće Grada Gelzenkirhena je već 2015. godine donijelo jednoglasnu odluku da se implementira Agenda 2030 na nivou opštine.

14

Učesnici iz Kosova prilikom organizovanog obilaska zgrade „Hans Sachs“

2.7. Obilazak zgrade „Hans Sachs“

Nakon svog izlaganja Werner Rybarski je pozvao prisutne na organizovani obilazak zgrade "Hans Sachs", mjesta održavanja konferencije i simbola grada Gelzenkirhena. Zgrada je građena od 1925. do 1927. god. u stilu funkcionalizma i 2012. godine je u potpunosti sanirana i obnovljena na održivi način. Zgrada "Hans Sachs" sa svojim zaobljenim uglovima je uvijek bila nešto više od gradske vijećnice: u njoj su se održavale kulturne manifestacije, zabave i drugi događaji. Iako je bila zaštićena kao spomenik kulture bilo je planirano da se zgrada sruši. Međutim, građani Gelzenkirhena su se zauzeli za njeno očuvanje. Nakon obnove u novom održivom dizajnu zgrada je ponovo otvorena 2013. godine i sada plijeni svojim transparentnim interijerom, konceptom snabdijevanja energijom putem geotermičkog postrojenja i fotonaponskih ćelija na krovu zgrade te korištenjem kišnice za puštanje vode u toaletima. Danas se u zgradi opet održavaju kulturne priredbe i drugi događaji. Osim toga, postavljena je i stalna izložba o istoriji grada Gelzenkirhena.

2.8. Svečani prijem i primopredaja Memoranduma o razumijevanju u zgradi „Hans Sachs“

Dr Stefan Wilhelmy, rukovodilac SKEW-a, upućuje riječi dobrodošlice učesnicima na svečanom prijemu

U svečanom okviru u večernjim satima upriličena je primopredaja Memoranduma o razumijevanju između jedinica lokalne samouprave koje učestvuju u projektu i SKEW-a. Pored zamjenice gradonačelnika Gelzenkirhena Martine Rudowitz prisutnim gostima su riječi dobrodošlice takođe uputili dr Stefan Wilhelmy, rukovodilac SKEW-a, i Heinz Meyer iz organizacije "Initiativkreis Zenica". Nakon potpisivanja Memoranduma o razumijevanju ostatak prijema je protekao uz zajedničku večeru i muziku.

Dr Stefan Wilhelmy, rukovodilac SKEW-a, i predstavnici međuopštinskog partnerstva između Zajednice opština Berzenbrik i Opštine Ruma iz Srbije potpisuju Memorandum o razumijevanju

3. POČETNA RADIONICA – 2. DAN

Nakon kratkog osvrt na rezultate prvog dana voditelj radionice Patrick Leusch je usmjerio pažnju na predstojeći dan: „Današnji zadatak je da konkretizujemo stvari, da dogovorimo zajedničke korake i radimo na konkretnim planovima i zadacima kako bismo mogli započeti sa saradnjom u okviru projekta "Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave."

3.1. Opšte informacije: Pristupi u projektu „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“

Partnerske jedinice lokalne samouprave su se već prije održavanja početne radionice odlučile za jedan od dva moguća pristupa implementaciji projekta. Većina opština je odabrala varijantu "Zajednički proces aktivnog učenja kroz praksu - *learning by doing*". Partnerski gradovi Lajpcig i Travnik su se s druge strane odlučili za opciju "Zajedno na putu do strategije održivog razvoja". SKEW za oba pristupa nudi iste usluge.

Pristup br. I: „Zajedno na putu do strategije održivog razvoja“

Jessica Baier, SKEW

Kod ovog pristupa partneri razvijaju zajedničko razumijevanje Agende 2030 i Ciljeva održivog razvoja u okviru dijaloga većeg broja različitih aktera. Partneri se uzajamno savjetuju prilikom izrade novih odnosno obrade postojećih strategija održivog razvoja i identifikuju aktivnosti u obje jedinice lokalne samouprave koju mogu zajedno da provedu u okviru svog međuopštinskog partnerstva. Cilj je izrada zajedničkog akcionog plana / programa djelovanja za implementaciju Agende 2030. Provođenje pilot-aktivnosti (pilot-mjere) kao jednog elementa zajedničkog akcionog plana predviđeno je pri kraju zajedničkog rada u okviru pilot-faze cjelokupnog projekta.

Lajpcig i Travnik su odabrali ovaj način rada. Oba grada žele započeti intenzivnu razmjenu mišljenja i iskustava o postojećim strategijama održivog razvoja, žele se uzajamno savjetovati i na toj osnovi razvijati nove strategije. Obe jedinice lokalne samouprave trenutno prerađuju svoje postojeće strategije: Lajpcig radi na "Konceptu integrisanog razvoja grada" koji bi trebalo da bude usvojen 2018. godine pod naslovom "Lajpcig 2030", a Travnik trenutno radi na "Strategiji razvoja" za vremensko razdoblje od 2020. do 2030. Znači da je pogodan vremenski trenutak za oba grada da se uključe u proces uzajamnog savjetovanja.

Slika 4: Tok pilot-faze projekta „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“ (pristup br. I)

Pristup br. II: „Zajednički proces aktivnog učenja kroz praksu – *learning by doing*“

Isabela Santos, SKEW

U okviru ovog pristupa partneri biraju jedan ili više Ciljeva održivog razvoja (SDGs) na kojima žele raditi u kontekstu SDG-a 11 ("Održivi gradovi i zajednice") i SDG-a 17 ("Partnerstvom do ciljeva"). U tu svrhu obje jedinice lokalne samouprave zajedno razvijaju i provode pilot-aktivnost. Od centralnog značaja u ovom procesu je učenje kroz rad odnosno praksu ("*Learning by doing*"). Provođenje pilot-aktivnosti ima za cilj da građani na konkretnom primjeru iskuse i dožive implementaciju Agende 2030. Iskustva stečena prilikom implementacije pilot-aktivnosti će se evaluirati i iskoristiti za strateško planiranje buduće saradnje u okviru partnerstva održivog razvoja. Tokom cijelog procesa bi trebalo informisati i uključiti širu javnost.

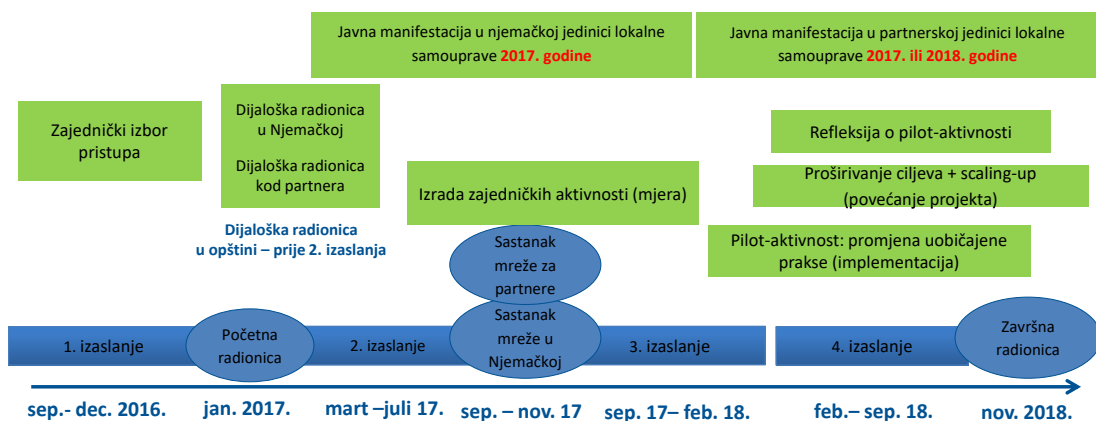
Pilot-aktivnosti – Napomene i primjeri dobre prakse

Da se ciljevi Agende 2030 i njena kompleksnost ne bi izgubili iz vida, trebalo bi prilikom osmišljavanja pilot-aktivnosti uvažiti određene kriterije. Isabela Santos i Jessica Baier su na nekoliko primjera iz prakse na opštinskom nivou objasnile o kojim kriterijima je riječ. Pilot-aktivnosti treba provesti u vremenskom periodu od nekoliko mjeseci, s tim što ne bi smio biti prekoračen budžet u iznosu od 5.000 eura. Osim toga, prilikom planiranja aktivnosti bi trebalo uzeti u obzir sljedeće opšte aspekte:

- U provođenje pilot-aktivnosti treba uključiti aktere iz opštinske politike i javne uprave kao i predstavnike civilnog društva, s tim što moraju biti uključena najmanje dva sektora opštinske uprave kako bi se unaprijedila međusektorska saradnja.
- Pilot-aktivnost se mora odnositi na najmanje dva Cilja održivog razvoja (SDGs). Pri tome treba pružiti posebnu pažnju vezama između pojedinačnih ciljeva. Obje jedinice lokalne samouprave bi trebalo da u okviru svog partnerstva odaberu iste ciljeve održivog razvoja (SDGs), s tim što se konkretni oblik obje pilot-aktivnosti u okviru odabranih Ciljeva održivog razvoja može razlikovati i prilagoditi konkretnim potrebama svake jedinice lokalne samouprave.
- Pilot-aktivnost treba da bude transformativnog karaktera, tj. njen cilj je da se neodrživ način rada transformiše u održiviji način rada.
- Pilot-aktivnost bi trebala proširiti dijapazon lokalnih aktivnosti jedinice lokalne samouprave i omogućiti međuopštinsko učenje u okviru partnerstva.

SKEW je učesnicima predstavio **primjere dobre prakse** koji mogu poslužiti kao ideje prilikom planiranja sopstvene pilot-aktivnosti:

- U Frajburgu je pokrenut projekat sa ciljem da se smanji zagađenje okoline upotrebom **jednokratnih plastičnih čaša za kafu (*coffee to go*)**. U tu je svrhu razvijen sistem kaucije za čaše koji je promovisan i u maloprodaji i kod mušterija. Ovaj projekat je povezan sa SDG-em 12 („Održivi oblici potrošnje i proizvodnje“) i SDG-em 14 („Okeani, mora i morski resursi“). Projekat je imao pozitivne

Slika 5: Tok pilot-faze projekta „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“ (pristup br. II)

efekte i na sljedeća tri potcilja:²

Potcilj 12.5: „Do 2030. godine značajno smanjiti nastajanje otpada tako što će se sprječavati, odnosno tako što će se otpad reciklirati i ponovo upotrebljavati.“

Potcilj 12.3: „Do 2030. godine širom svijeta prepoloviti bacanje hrane po glavi stanovnika na nivou maloprodaje i potrošača [...]“

Potcilj 14.1: „Do 2025. godine spriječiti i značajno smanjiti sve vrste zagađivanja mora, a posebno onih aktivnosti koje dolaze s kopna, uključujući morski otpad.“

Kao dodatni primjeri aktivnosti može se navesti kolektivno korištenje cekera od tekstila na lokalnoj pijaci kao npr. u Unteršlajshajmu (njem. Unterschleißheim) ili izrada vodiča za kupovinu („organsko, regionalno, pravedno“) kao u Virzburgu (njem. Würzburg).

- Opština Glon (njem. Glonn) je napravila „**Put učenja o energiji u Glonu**“ s ciljem podizanja svijesti o obnovljivim izvorima energije i značaju močvara i tresetišta za skladištenje CO₂. Put učenja o energiji doprinosi postizanju raznih ciljeva i potciljeva:

SDG 7: „Obnovljivi izvori energije“

Potcilj 7.1: „Do 2030. godine osigurati univerzalni pristup jeftinim, pouzdanim i modernim energets-kim uslugama“

Potcilj 7.2: „Do 2030. godine znatno povećati udio obnovljive energije u globalnom energets-kom miksu“

Osim toga postoji i veza sa SDG-em 13 („Očuvanje klime“) i SDG-em 15 („Život na kopnu“), posebno u pogledu sljedećih potciljeva:

Potcilj 13.3: „Unaprijediti obrazovanje, podizanje nivoa svijesti (...) u vezi sa ublažavanjem i smanjivanjem uticaja klimatskih promjena.“

Potcilj 15.3: „Do 2020. godine boriti se protiv de-zertifikacije (...) i težiti da se u svijetu neutralizuje degradacija zemljišta.“

- U Botropu (njem. Bottrop) je formirana urbana bašta pod nazivom „**GemeinSinnschaftGarten**“ („ZajedništvoStvaraBaštu“) o kojoj se brinu razne ciljne grupe, uključujući imigrante i osobe sa invaliditetom. Ovaj projekat takođe doprinosi ostvarenju različitih Ciljeva održivog razvoja. SDG

13 („Očuvanje klime“) je uzet u obzir u kontekstu sljedećih potciljeva:

Potcilj 13.2: „Integrirati mjere vezane za klimats-ke promjene u nacionalne politike, strategije i planiranje“

Potcilj 13.3: „Unaprijediti obrazovanje, podizanje nivoa svijesti (...) u vezi sa ublažavanjem i sma-njivanjem uticaja klimatskih promjena“

Osim toga, projekat je povezan i sa SDG-em 10 („Smanjene nejednakosti“) i SDG-em 11 („Održivi gradovi i zajednice“). Ovdje su posebno značajni sljedeći potciljevi:

Potcilj 10.2: „Do 2030. godine potaknuti socijalnu, ekonomsku i političku inkluziju svih ljudi“

Potcilj 11.6: „Do 2030. godine smanjiti negativan uticaj gradova na životnu sredinu (...) tako što će se posebna pažnja posvetiti kvaliteti zraka (...)“

3.2. Predavanje: Organizacijski tok pilot-faze

Eva Heuschen, SKEW

Eva Heuschen je učesnicima dala pregled važnih organizacijskih aspekata i vremenskog toka projekta. Saradnja sa SKEW-om se zasniva na Memorandumima o razumijevanju. SKEW preporučuje da se srednjeročno sklopi dodatni sporazum između partnerskih jedinica lokalne samouprave odnosno da se saradnja na temu Agende 2030 uključi u postojeće ugovore o bratimljenju gradova.

Za efikasan i pouzdan tok projekta je važno da SKEW u obje partnerske jedinice lokalne samouprave ima stalnu kontakt osobu u funkciji koordinatora partnerstva održivog razvoja. U vezi sa izaslanjem stručnjaka koje SKEW finansijski podržava, Eva Heuschen je napomenula sljedeće: Ukupno tri osobe mogu učestvovati u tom putovanju, u idealnom slučaju dvije osobe iz različitih sektora/službi opštinske uprave i jedan predstavnik civilnog društva. U slučaju potrebe SKEW preuzima troškove prevođenja tokom posjete (maksimalno dva dana). Osim toga, SKEW će prilikom posjete stranih stručnjaka njemačkim opštinama sprovesti radionicu o pojedinim elementima projekta, npr. na temu planiranja pilot-aktivnosti.

U vezi sa provođenjem javne manifestacije u jedinicama lokalne samouprave SKEW će preuzeti troškove u visini do maksimalno 2000 eura po manifestaciji. Prostorije za održavanje javne manifestacije stavljaju na raspolaganje same jedinice lokalne samouprave.

² Dokument koji je nastao kao rezultat samita Ujedinjenih nacija za usvajanje agende razvoja poslije 2015. godine sa ciljevima i potciljevima Agende 2030 nalazi se na web stranici Ujedinjenih nacija: <http://www.un.org/depts/german/gv-70/a70-l1.pdf>. Svi potciljevi koji su navedeni u daljem tekstu doslovno su preuzeti iz tog dokumenta.

Pilot-aktivnosti, koje bi trebalo da podstaknu održive promjene, se takođe finansiraju od strane SKEW-a u visini do maksimalno 5000 eura po jedinici lokalne samouprave. Zahtjev za finansiranje javnih manifestacija i pilot-aktivnosti se podnosi SKEW-u, i to odvojeno. Nositelj projekta je njemačka jedinica lokalne samouprave koja SKEW-u podnosi zahtjev za dodjelu finansijskih sredstava koji je prethodno usaglašen sa partnerskom jedinicom lokalne samouprave.

Eva Heuschen je, osim toga, predstavila mogućnosti promovisanja projekta i podsjetila je prisutne da se nakon završetka projekta mora podnijeti završni izvještaj.

Jedinice lokalne samouprave, koje učestvuju u projektu, imaju pristup internoj domeni na internet stranici SKEW-a iz koje mogu preuzeti sve informacije, dokumente i formulare na različitim jezicima.

Sonja Eichmann iz berlinske gradske opštine Treptow-Köpenick (njem. Treptow-Köpenick) koristi priliku da razjasni otvorena pitanja

Tokom diskusije sa Jessicom Baier, Isabelom Santos i Evom Heuschen učesnici su postavljali pitanja o organizacijskim i finansijskim procedurama.

Pitanje: Nekoliko učesnika je izrazilo želju da se pojednostave formalnosti oko postavljanja zahtjeva. Iz perspektive učesnika bi bilo korisno da nije samo njemačka strana odgovorna za obračun troškova i podnošenje zahtjeva za dodjelu finansijske podrške, nego da SKEW sa stranim partnerskim jedinicama lokalne samouprave direktno sklopi ugovor u prosljeđivanju finansijskih sredstava. Za njemačke opštine je međunarodni platni promet veoma zahtjevan i skup. Osim toga, partnerstva su dobrovoljni zadatak jedinica lokalne samouprave i stoga bi trebala iziskivati što je manje moguće vremena. Za privredno slabe gradove i opštine, koji su djelomično pod budžetskim restrikcijama od strane nadređenih nivoa

vlasti, prosljeđivanje sredstava u inostranstvo može dovesti do određenih komplikacija.

SKEW: SKEW djeluje po nalogu Saveznog ministarstva za privrednu saradnju i razvoj (BMZ) kao servisna služba za njemačke jedinice lokalne samouprave koje se angažuju u oblasti razvojne politike. U vezi sa međuopštinskim partnerstvima SKEW tijesno saraduje sa partnerskim jedinicama lokalne samouprave u inostranstvu. Međutim, nije predviđeno direktno postavljanje zahtjeva za dodjelu finansijske podrške ni direktno prosljeđivanje sredstava partnerskim jedinicama lokalne samouprave u inostranstvu. U svim uslugama i projektima SKEW-a njemačke opštine su te koje imaju funkciju posrednika i nosilaca projekata. To se ne tiče samo projekta "Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave", nego npr. i SKEW-ovog programa "Održivi opštinski razvoj kroz partnerske projekte (Nakopa) koji se može iskoristiti za implementaciju dodatnih projekata nakon završetka pilot-faze projekta "Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave". Stoga se opštinama već sada u okviru projekta "Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave" preporučuje da dobro prouče i savladaju postupak zajedničkog podnošenja zahtjeva od strane njemačke opštine kako bi se na taj način pripremili za podnošenje zahtjeva za finansiranje većih projekata. Međutim, predstavnici SKEW-a su obećali da će još jednom provjeriti da li postoji mogućnost da se pojednostavi postupak podnošenja zahtjeva.

Pitanje: U slučaju da 5000 eura po opštini nije dovoljno za sprovođenje pilot-aktivnosti: Ima li nekih drugih mogućnosti finansiranja?

SKEW: Pilot-aktivnosti principijelno treba planirati na takav način da ne pređu budžet od 5000 eura po opštini te da se mogu realizovati u vremenskom periodu od nekoliko mjeseci.

Aktivnosti čija se realizacija planira u okviru međuopštinskog partnerstva u oblasti održivog razvoja nakon završetka pilot-projekta "Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave" mogu se finansirati od strane SKEW-a i Engagement Global-a u okviru drugih programa. SKEW će za vrijeme trajanja pilot-projekta ukazati na različite opcije i mogućnosti finansiranja i stoji na raspolaganju pojedinačnim partnerstvima u slučaju da im je potreban savjet.

Pitanje: Kolika fleksibilnost je moguća u pojedinim elementima projekta? Da li se npr. javna manifestacija

može održati i kasnije od planiranog termina? Mogu li u izaslanjima stručnjaka učestvovati i više od tri osobe, ako na kraju konačni iznos troškova puta i noćenja ostane isti?

SKEW: Javna manifestacija u njemačkoj jedinici lokalne samouprave treba da bude provedena 2017. godine. Realizacija javne manifestacije u partnerskim jedinicama lokalne moguća i tokom 2018. godine. Što se tiče izaslanja stručnjaka, na raspolaganju ne stoji neki fiksni novčani iznos za svaku opštinu. Jedino je utvrđen obim usluga koji ih sljeduje. Radi se o tome da se svim partnerstvima ponudi jednak paket usluga, bez obzira na udaljenost između partnerskih opština. Zbog toga je za svako izaslanje stručnjaka predviđeno preuzimanje troškova puta, noćenja i prehrane za tri osobe. Dodatne osobe mogu učestvovati u izaslanjima stručnjaka, ali samo ako opštine ili treća lica preuzmu odgovarajuće troškove.

3.3. Rad u grupama

Predstavnici trostrane kooperacije između Minhena, Treptov-Kepenika iz Berlina i Subotice razgovaraju o opštinskim strukturama u svojim jedinicama lokalne samouprave

Partnerske jedinice lokalne samouprave su u dvije faze grupnog rada počele sa radom na Agendi 2030. Prvo su identifikovani relevantni akteri u obje partnerske jedinice lokalne samouprave kako bi nakon početne radionice mogle da budu izgrađene efikasne organizacione strukture. Poslije tog koraka predstavnici opština su napravili pregled situacije u svojim opštinama u kontekstu pojedinačnih Ciljeva održivog razvoja.

Rad u grupama: Strukture rada u jedinicama lokalne samouprave/partnerstvima

U fokusu ovog rada u grupama su bila dva centralna pitanja: Koje aktere treba uključiti u implementaciju Agende 2030 na lokalnom nivou? I: Kakav značaj imaju identifikovani akteri za međuopštinska partnerstva održivog razvoja? "Za zajedničko putovanje su vam potrebni pravi ljudi i prave organizacije" izjavio je voditelj radionice Patrick Leusch u svom rezimeu.

Prvo je svaka opština napravila listu aktera koji bi se mogli uključiti u projekat. Nakon toga je svaki pojedinačni akter vrednovan u pogledu značaja za međuopštinsko partnerstvo. Na tom osnovu je izrađen dijagram aktera u kojem je značaj pojedinih aktera predstavljen krugovima različite veličine. U dijagramu je takođe određena blizina odnosno udaljenost aktera od organa opštinske uprave, a predstavljene su i uzajamne veze između aktera.

U sljedećem koraku partnerske opštine su uporedile rezultate grupnog rada, razmatrale sličnosti i razlike i raspravljale o mogućim efektima na saradnju u samom partnerstvu. Sve u svemu, dijagrami su

pokazali uravnoteženu sliku što se tiče zastupljenosti aktera iz opštinske uprave, civilnog društva i politike. Tako je pored načelnika opština identifikovano i lokalno stanovništvo kao važan akter za oblikovanje međuopštinskog partnerstva održivog razvoja.

Što se tiče stručne kompetencije aktera koje bi trebalo uključiti u projekat, najčešće su spomenuti akteri iz sektora za međunarodne odnose i životnu sredinu odnosno održivi razvoj (kao nadređenu oblast). U dijagramima aktera se značaj tih grupa aktera nije očitovao samo u njihovoj brojčanoj zastupljenosti, nego i u veličini krugova kojima su prikazani na dijagramu. One opštine koje se okviru svog partnerstva žele baviti Ciljevima održivog razvoja u oblasti obrazovanja su, kao što se i očekivalo, u većoj mjeri identifikovale i vrednovalle aktere iz sektora obrazovanja.

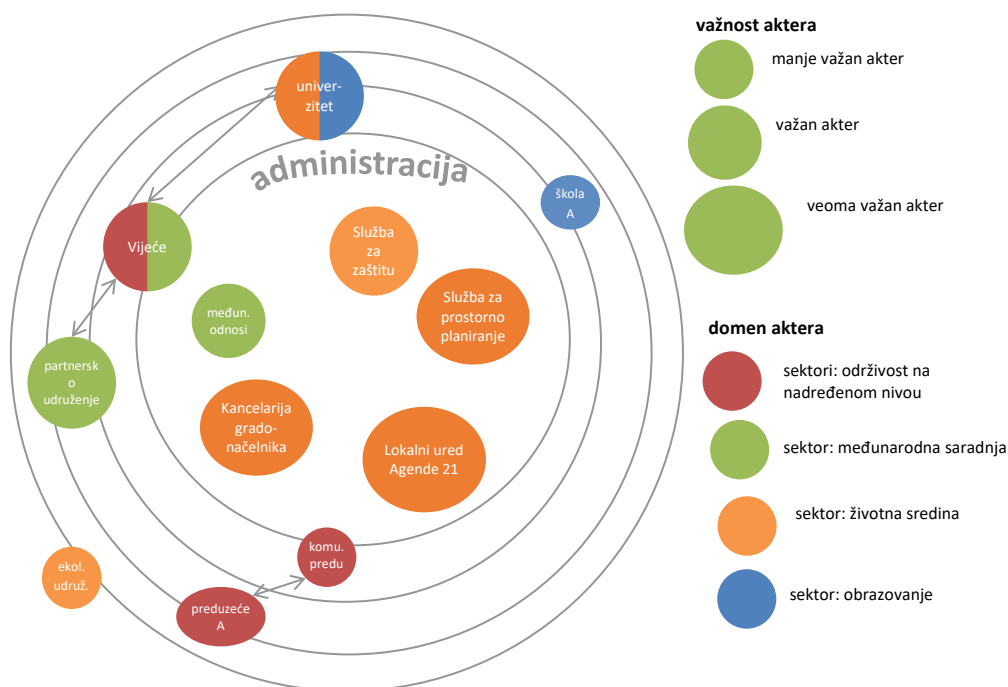
Ukupno gledajući, dijagrami aktera su pokazali da su svi učesnici ocijenili da je uključivanje različitih opštinskih sektora i službi, organizacija i grupa aktera važno za saradnju u projektu "Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave" te za implementaciju Agende 2030 na lokalnom nivou.

Dijagrami aktera nisu kruta konstrukcija - mogu se fleksibilno prilagoditi i dopuniti u kontekstu partnerstva, ako se recimo u toku projekta pokaže

da neki akter ima veći značaj za planiranje i implementaciju projekta nego što se prvobitno pretpostavilo.

Rad u grupama: Pregled stanja

U drugoj fazi rada u grupama učesnici su imali zadatak da izvrše procjenu sopstvene opštine u oblasti Agende 2030 i Ciljeva održivog razvoja. Još prije početka radionice učesnici su imali priliku da se pozabave tom temom i da pripreme odgovarajuće materijale. Cilj rada u grupama je bio, kao prvo, da se dobije pregled stanja što se tiče implementacije Ciljeva održivog razvoja u jedinicama lokalne samouprave: Kod kojih Ciljeva održivog razvoja je opština već postigla određeni uspjeh? U kojim oblastima postoje još veliki izazovi? U sljedećem koraku su rezultati promatrani zajedno sa partnerskom jedinicom lokalne samouprave: U kojim oblastima se rezultati najviše poklapaju? Kod kojih se Ciljeva održivog razvoja pruža dobra prilika za saradnju, jer se npr. obje opštine suočavaju sa sličnim izazovima ili jer je jedna opština razvila određena rješenja koja bi mogla da budu interesantna za partnersku opštinu? Nakon toga su akteri dobili zadatak da zajedno razmisle na koje se Ciljeve održivog razvoja žele koncentrisati prilikom saradnje u okviru partnerstva.

Slika 6: Metoda rada u grupama: dijagrami aktera

Prezentacija rezultata rada partnerstava održivog razvoja sa jedinicama lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini

Gelzenkirchen i Zenica

U ovom partnerstvu je fokus stavljen na SDG 4 („kvalitetno obrazovanje“) kao i na potciljeve u oblasti klime, energije, ekologije i integracija. Obje jedinice lokalne samouprave već imaju dobre ideje. Partneri žele ostvariti konkretnu saradnju po pitanju nove namjene bivših industrijskih područja. Gelzenkirchen je na tom polju stekao solidna iskustva. Osim toga, moguća je i realizacija jednog projekta sa izviđačima.

Gera i Goražde

U saradnji ove dvije opštine riječ je prije svega o zaštiti od poplava i prirodnih nepogoda, ali i o pitanjima javnog gradskog prevoza, pristupačnosti za osobe s invaliditetom, rada sa omladinom i inkluzije osoba sa invaliditetom. Ova tematska područja se još moraju povezati sa odgovarajućim Ciljevima održivog razvoja.

Langenhagen i Bijeljina

Partneri su se već ranije dogovorili o konkretnom projektu. U objema opštinama će da bude napravljena javna bašta sa cvijećem i povrćem. Baštu će obrađivati izbjeglice odnosno mladi ljudi u teškim životnim situacijama kao i širi krugovi stanovništva.

Lajpcig i Travnik

U ovom partnerstvu je odabran pristup br. 1, što znači da će se u izradi opštinskih koncepcija održivog razvoja uzeti u obzir cjelokupan spektar ciljeva održivog razvoja. U radu u grupama su se istovremeno iskristalizirali pojedinačni ciljevi koji izgledaju posebno prikladni za saradnju u okviru partnerstva i koji mogu poslužiti kao prioritarna područja rada u zajedničkom akcionom planu/programu djelovanja. Riječ je o SDG-u 8 ("Dostojanstven rad i ekonomski rast") i SDG-u 12 ("Odgovorna potrošnja i proizvodnja"). Detalji će se usaglasiti prilikom sljedećeg susreta u Travniku.

Volsfburg i Sarajevo

Pored SDG-a 11 i 17 oba partnera se žele posvetiti i SDG-u 4 ("Kvalitetno obrazovanje") - u vezi sa mjerama očuvanja klime (SDG 13) i odgovorne potrošnje (SDG 12). Projektne grupe će se sastati u oba grada i konkretizovati planove rada.

Prezentacija rezultata rada partnerstava održivog razvoja sa jedinicama lokalne samouprave na Kosovu

Kirhajn i Smira, Opština Vitina

U ovom partnerstvu će se prije svega raditi na SDG-u 13 ("Očuvanje klime"). Obje opštine su ruralnog karaktera i žele saradivati u oblasti poljoprivrede, održivog korištenja otpada, korištenja obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti.

Troisdorf i Mušutište, Opština Suva reka

Partneri su se dogovorili da saraduju u kontekstu SDG-a 8 ("Dostojanstven rad i ekonomski rast") u kombinaciji sa SDG-om 15 ("Život na kopnu"). Konkretno se radi o očuvanju zelenih površina i šume, borbi protiv krčenja šuma i posljedica krčenja te izgradnji šumskih puteva.

Prezentacija rezultata rada partnerstava održivog razvoja sa jedinicama lokalne samouprave u Srbiji

Treptov-Kepenik u Berlinu, Minhen i Subotica

Ove tri opštine su se već ranije dogovore o saradnji na temu SDG-a 4 ("Kvalitetno obrazovanje"). U tom kontekstu se prije svega treba posvetiti pažnja marginalizovanim grupama stanovništva kao što su Romi, osobe sa invaliditetom, nezaposleni i drugi. Konkretnije aktivnosti će biti dogovorene u okviru jednog od narednih sastanaka.

Ingolštad i Kragujevac

Partneri su usaglasili saradnju u vezi sa SDG-om 7 ("Obnovljivi izvori energije") i SDG-om 12 ("Odgovorna proizvodnja i potrošnja"). U fokusu saradnje bi trebalo da budu obnovljivi izvori energije. Dogovoreno je da se nakon početne radionice izradi zajednički akcioni plan.

Ofenbah na Majni i Zemun

U fokusu saradnje ove dvije jedinice lokalne samouprave je tema osnivanja preduzeća od strane žena i migranata (SDG 8: "Dostojanstven rad i ekonomski rast"). Pri tome se trebaju povezati dosadašnja iskustva obje opštine. Uzeće se u obzir i teme vezane za razvoj pojedinih gradskih četvrti i koegzistenciju različitih grupa stanovništva.

Fafenhofen na Ilmu i Valjevo

Ove partnerske opštine su već prije održavanja početne radionice dogovorile saradnju u vezi sa SDG-om 15 ("Život na kopnu"). U središtu pažnje je zaštita (ugroženih) ekosistema. Partneri se žele posvetiti prirodi u gradu i promijeniti namjenu određenih površina u opštinskom vlasništvu u svrhu jačanja urbanog biodiverziteta. Određeni izazovi postoje prije svega u Valjevu, gdje još uvijek vlada nedostatak potrebnih struktura i finansijskih sredstva. Međutim, i gradu Fafenhofenu predstoji još mnogo posla.

Zajednica opština Berzenbrik i Ruma

Oba partnera žele staviti SDG 13 ("Očuvanje klime") i SDG 15 ("Život na kopnu") u fokus saradnje. Konkretniji koraci će da budu dogovoreni u narednom periodu.

3.4. Oproštaj

Isabela Santos i Jessica Baier su se oprostile od učesnika u ime SKEW-a. Zahvalile su svim prisutnima na angažovanom radu i iskazanoj hrabrosti da razviju vizije i dogovore konkretne ciljeve. "Hvala Vam što ste bili spremni da se pozabavite Agendom 2030. Radujemo se budućoj saradnji", naglasila je Jessica Baier.

Sljedeći koraci u projektu nakon početne radionice su dijaloške radionice u jedinicama lokalne samouprave te izaslanja stručnjaka. Pored toga, jedinice lokalne samouprave planiraju javnu manifestaciju za 2017. odnosno 2018. godinu i kontinuirano razmjenjuju mišljenja i iskustva u vezi sa odvijanjem projekta. Nakon dodatnih sastanaka mreže, ukupno četiri izaslanja i realizacije pilot-aktivnosti u svakoj jedinici lokalne samouprave planirano je održavanje završne manifestacije u okviru projekta u novembru 2018. godine.

PRILOG

Program

Program međunarodne početne radionice pilot-faze projekta "Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave"

Mjesto: Hans-Sachs-Haus, Ebertstraße 11, 45879 Gelsenkirchen
Datum: 15–17. januara 2017.
Jezici konferencije: njemački, bosanski/hrvatski/srpski, albanski
Moderator: Patrik Leusch (Patrik Lojš)

23

Nedjelja, 15. januar 2017.

20.00 Zajednička večera u hotelu Maritim

Ponedjeljak, 16. januar 2017.

09.30	Otvaranje radionice Martina Rudowitz (Martina Rudovic) , zamjenica gradonačelnika, Gelsenkirchen Ulrich Kaltenbach (Ulrich Kaltenbah) , referent, Savezno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ) Jessica Baier , šef tima, Servisna služba za jedinice lokalne samouprave jednoga svijeta (SKEW) organizacije Engagement Global
10.15	Predstavljanje programa radionice Patrik Leusch (Patrik Lojš) , moderator/voditelj radionice
10.30	Predstavljanje partnerstava jedinica lokalne samouprave koja učestvuju u projektu
11.30	Agenda 2030 sa njenim održivim ciljevima razvoja (SDGs) i njihova integracija u opštinske i njihova integracija u opštinske strukture Dr Eva Dick (Eva Dik) , stručna saradnica, Njemački institut za razvojnu politiku
12.40	Pauza za ručak i prilika za druženje i umrežavanje
13.30	Rad u grupama: "Beyond Cherry Picking" Agenda 2030 - Šta to znači za moju jedinicu lokalne samouprave?
14.30	Kratka prezentacija rezultata rada u grupama
15.00	Pauza za kafu
15.30	Pregled o projektu „Partnerstva održivog razvoja jedinica lokalne samouprave“ Jessica Baier (Džesika Bajer) , šef tima, SKEW/Engagement Global Isabela Santos (Izabela Santos) , rukovodilac projekta, SKEW/Engagement Global
16.00	Održivi razvoj u Gelsenkirhenu Werner Rybarski (Verner Ribarski) , povjerenik za „Agendu 21“, Gelsenkirchen
17.30	Završetak prvog dana
19.00	Prijem u zgradi „Hans Sachs“ pozdravni govor Martina Rudowitz (Martina Rudovic) , zamjenica gradonačelnika, Gelsenkirchen Dr Stefan Wilhelmy (Štefan Vilhemi) , direktor, SKEW/Engagement Global Heinz Meyer (Hajnc Majer) , Initiativkreise ZENICA e.V. Primopredaja Memoranduma o razumijevanju i zajednička večera

Utorak, 17. januar 2017.

08.40	Sastanak u predvorju hotela Maritim te zajednička šetnja do mjesta održavanja radionice, Hans-Sachs-Haus
09.00	Retrospektiva prvog dana
09.20	Informacije za grupe: pristupi Jessica Baier (Džesika Bajer) i Isabela Santos (Izabela Santos) SKEW/Engagement Global
11.20	Organizacijski tok projektne faze Eva Heuschen (Eva Hojšen), SKEW/Engagement Global
12.00	Pauza za ručak
13.00	Rad u grupama: Strukture rada u jedinicama lokalne samouprave/partnerstvima
14.50	Pauza za kafu
15. 20	Rad u grupama: pregled stanja
17.00	Kratka prezentacija rezultata rada u grupama
	Sljedeći koraci Isabela Santos (Izabela Santos), SKEW/Engagement Global
	Završne riječi Jessica Baier, SKEW/Engagement Global
20.00	Zajednička večera u hotelu Maritim

Popis učesnika

Bosna i Hercegovina				
Opština	Prezime	Ime	Opština/organizacija	Funkcija
Bijeljina	Pejčić	Mile	Grad Bijeljina	Šef kabineta gradonačelnika
Bijeljina	Todorović	Ankica	Grad Bijeljina	Šef Odsjeka za lokalni ekonomski razvoj i evropske integracije
Goražde	Čavrk	Armin	Opština Goražde	Stručni saradnik za pravne poslove
Goražde	Drakovac	Samira	Opština Goražde	Pomoćnica gradonačelnika i šef Službe za civilnu zaštitu i mjesne zajednice
Goražde	Čulov	Mirsada	Opština Goražde	Povjerenica za inkluziju u Goraždu
Goražde	Čulov	Ismael	Opština Goražde	Pomoćnik
Sarajevo	Čengić	Zinaida	Grad Sarajevo	Senior Advisor, Odjeljenje za međunarodnu saradnju i EU integracije
Sarajevo	Hadžiabdić	Merima	Grad Sarajevo	Šef Odjeljenja za međunarodnu saradnju i EU integracije
Travnik	Hadžiemrić	Admir	Općina Travnik	Načelnik općine
Travnik	Ejubović	Azem	Općina Travnik	Šef kabineta načelnika općine
Travnik	Hafizadić	Faris	Općina Travnik	Stručni saradnik za protokolarne aktivnosti načelnika i pitanja mladih
Zenica	Bičakčić	Irena	Savez izviđača Zenica	Rukovodilac projekta
Zenica	Imamović	Zijad	Grad Zenica	Šef protokola
Njemačka				
Opština	Prezime	Ime	Opština/organizacija	Funkcija
Gradska opština Trep-tov-Kepenik Grada Berlina	Eichmann	Sonja	Gradska opština Trep-tov-Kepenik Grada Berlina	Povjerenica za EU i gradove pobratime
Gradska opština Trep-tov-Kepenik Grada Berlina	Lumme	Dennis	Gradska opština Trep-tov-Kepenik Grada Berlina	Koordinator za opštinsku razvojnu politiku
Zajednica opština Berzenbrik	Kindt	Harry	Udruženje "Graditi mostove", Donja Saksonija / Zajednica opština Berzenbrik	Predsjedništvo udruženja
Zajednica opština Berzenbrik	Wagner	Norbert	Zajednica opština Berzenbrik	
Zajednica opština Berzenbrik	Beelmann	Ewald	Zajednica opština Berzenbrik	Referent za privredni razvoj
Gelzenkirhen	Draws	Melina	Grad Gelzenkirhen	Referent za gradove pobratime
Gelzenkirhen	Rybarski	Werner	Grad Gelzenkirhen	Povjerenik za Agendu 21
Gelzenkirhen	dr Schrader	Holger	Grad Gelzenkirhen	Šef odjeljenja za reprezentaciju i poslove sa građanima
Gelzenkirhen	Piwek	Andreas	Grad Gelzenkirhen	Povjerenik za Evropu

Gelzenkirchen	Meyer	Heinz H.	Initiativkreis Zenica	Osnivač/predsjednik
Gera	Koob	Bernd	Grad Gera	Povjerenik za Grad Geru; Rotary International
Gera	Brehme	Babett	Javna uprava grada Gere	Lična referentica gradonačelnika, povjerenica za gradove pobratime
Gera	Rauch	Ralf	Grad Gera	Bivši gradonačelnik
Ingolštat	Köhler	Jürgen	Grad Ingolštat, Služba za kulturu	Šef službe
Ingolštat	Schneider	Thomas	Grad Ingolštat, Odjeljenje za zdravstvo, očuvanje klime i životnu sredinu	Saradnik u kancelariji šefa službe
Ingolštat	Vosswinkel	Simone	Udruženje gradskih opština za upravljanje spalionicom smeća u Ingolštatu	Referent za odnose s javnošću
Kirhajn	Hausmann	Olaf	Grad Kirhajn	Gradonačelnik
Kirhajn	Waldhardt	Rainer	Grad Kirhajn	Načelnik Kirhajn-Klajnzhajma, Predsjedavajući gradskog odbora za privredu, životnu sredinu i saobraćaj
Kirhajn	Mai	Stefanie	Grad Kirhajn, gradska četvrt Klajnzhajm	Član Gradskog vijeća
Langenhagen	Dr von der Haar	Regine	Grad Langenhagen, marketing i komunikacije	Odjeljenje za posebne projekte i usluge gradskom vijeću
Langenhagen	Langrehr	Wolfgang	Grad Langenhagen	Član gradskog vijeća Grada Langenhagena i vijeća mjesta Kaltenwajde
Lajpcig	Dr Willenberg	Sabine	Udruženje za unapređivanje međugradskog partnerstva između Lajpciga i Travnika	Član Predsjedništva udruženja međugradskog partnerstva između Lajpciga i Travnika
Lajpcig	Goldfuß	Gabriele	Grad Lajpcig, Kancelarija gradonačelnika i Gradskog Vijeća	Šef Odjeljenja za međunarodnu saradnju
Minhen	Prsa	Maria	Glavni grad Bavorske Minhen, Služba za stanovanje i migracije Minhen	Savjetnica u Kancelariji za pomoć povratnicima iz Njemačke
Ofenbah na Majni	Jöst	Bettina	Grad Ofenbah na Majni	Služba za odnose sa javnošću; šef Odjeljenja za počasti, gradove pobratime i protokol
Ofenbah na Majni	Dr Schulze-Böing	Matthias	Grad Ofenbah na Majni	Šef službe za podsticaje na tržištu rada, statistiku i integraciju
Fafenhofen na Ilmu	„Čovjek“ Mayer	Manfred	Grad Fafenhofen na Ilmu	Gradski referent za zelene površine
Fafenhofen na Ilmu	Abenstein	Theobald	Grad Fafenhofen na Ilmu; Bavorska radna zajednica demokratskih krugova	Član u Nadzornom odboru Društva za sajmove hortikulture
Fafenhofen na Ilmu	Adler	Andre	Grad Fafenhofen na Ilmu	Menadžer za očuvanje klime
Troisdorf	Sonnet	Peter	Grad Troisdorf	Zamjenik portparola grada i Povjerenik za održivi razvoj

Volfsburg	Mühling	Nora	Grad Wolfsburg	Odjeljenje za svrhe reprezentacije i međunarodne odnose
Volfsburg	De Santis	Tanja	Grad Wolfsburg	Odjeljenje za svrhe reprezentacije i međunarodne odnose

Kosovo

Opština	Prezime	Ime	Opština/organizacija	Funkcija
Mušutište, Opština Suva reka	Shala	Ardian	Opština Suva reka	Član Opštinskog vijeća Suve reke i opštinskog Odbora za politiku i budžet
Mušutište, Opština Suva reka	Hamzaj	Fadil	Opština Suva reka	Kontakt osoba između opština Suva reka, Mušutište i njemačkih gradova partnera Troisdorfa i Felbaha
Mušutište, Opština Suva reka	Kicaj	Kushtrim	Opština Suva reka	Šef Službe za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu životne sredine
Smira, Opština Vitina	Haliti	Sokol	Opština Vitina	Načelnik opštine
Smira, Opština Vitina	Salihu	Tefik	Opština Vitina	Predstavnik civilnog društva u Vijeću sela Smire
Smira, Opština Vitina	Salihu	Afrim	Opština Vitina	Predsjednik Opštinskog vijeća

Srbija

Opština	Prezime	Ime	Opština/organizacija	Funkcija
Kragujevac	Obradović	Minja	Grad Kragujevac	Član Gradskog vijeća za investicije i upravljanje projektima
Kragujevac	Maksimović	Vladimir	Grad Kragujevac	Član Gradskog vijeća za komunalne djelatnosti, ravnomjerni i održivi razvoj.
Kragujevac	Jegdić	Dejan	Grad Kragujevac, Regionalna agencija za ekonomski razvoj Šumadije i Pomoravlja	Menadžer projekta u Odjeljenju za lokalnu samoupravu, međuopštinsku i međunarodnu saradnju
Ruma	Kosanović	Dragan	Opština Ruma	Šef Odjeljenja za lokalni ekonomski razvoj
Ruma	Ljubišić	Dušan	Opština Ruma	Načelnik Opštinske uprave
Ruma	Mančić	Sladan	Opština Ruma	Predsjednik opštine
Subotica	Babić	Miroslava	Grad Subotica	Članica Gradskog vijeća, zadužena za oblast kulture
Subotica	Aleksić	Nataša	Grad Subotica	Članica Gradskog vijeća, zadužena za oblast obrazovanja
Subotica	Đukanović	Ilija	Grad Subotica	Član Gradskog vijeća, zadužen za oblast socijalne zaštite i zdravstva
Valjevo	Tomić	Aleksandra	Grad Valjevo	Kabinet gradonačelnika
Valjevo	Pimić	Miroslav	Grad Valjevo	Pomoćnik gradonačelnika
Valjevo	Todorović	Tijana	Grad Valjevo	Načelnica Odjeljenja za lokalni razvoj, privredu i komunalne poslove

Zemun	Kukobat	Tanja	Opština Zemun	Asistentica u Kancelariji za lokalni ekonomski razvoj
Zemun	Durković	Brankica	Opština Zemun	Načelnica Odeljenja za finansije

Predstavnici ostalih organizacija

Opština	Prezime	Ime	Opština/organizacija	Funkcija
Bosna i Hercegovina, Republika Srpska	Rakić	Goran	Savez opština i gradova Republike Srpske	Referent
Njemačka	Wiggers	Jonas	Njemački savez gradova i opština	Koordinator za međuopštinsku razvojnu saradnju
Njemačka	Kiso	Claudia	Savezna služba za životnu sredinu	Odjeljenje za naučno-istraživački rad u oblasti životne sredine i saobraćaja, nacionalni koordinator "Evropske sedmice mobilnosti"
Njemačka	Dr. Dick	Eva	Njemački institut za razvoj politiku	Stručna saradnica
Njemačka	Kaltenbach	Ulrich	Savezno ministarstvo za privrednu saradnju i razvoj (BMZ)	Referent
Kosovo	Ibrahimi	Sazan	Asocijacija kosovskih opština	Šef
Srbija	Božović	Ivan	Stalna konferencija gradova i opština Srbije	Savjetnik za evropske integracije

Članovi projektnog tima

Prezime	Ime	Organizacija	Funkcija
Baier	Jessica	SKEW/Engagement Global	Šef tima
Eismann	Doreen	SKEW/Engagement Global	Rukovodilac projekta
Heuschen	Eva	SKEW/Engagement Global	Referent
Kovačević	Dženita	SKEW/Engagement Global	Stručna saradnica po osnovu ugovora o djelu
Mikić	Tea	SKEW/Engagement Global	Stručna saradnica po osnovu ugovora o djelu
Rama	Arjeta	SKEW/Engagement Global	Učenica na praksi
Santos	Isabela	SKEW/Engagement Global	Rukovodilac projekta
Dr. Wilhelmy	Stefan	SKEW/Engagement Global	Šef sektora SKEW-a

PUBLICATIONS OF THE SERVICE AGENCY COMMUNITIES IN ONE WORLD

All publications and information leaflets of the Service Agency Communities in One World can be ordered free of charge (if not yet out of print) or downloaded on its homepage under <https://skew.engagement-global.de/publications-en.html>. Please find below the list of publications available in English.

“Dialog Global”-Series:

- No. 43: Network Meeting Migration & Development at the local level. 9 – 10 November 2015 in Cologne. Report. Bonn, October 2016
- No. 40: 50 Municipal Climate Partnerships by 2015. Documentation of the third phase of the project. Bonn, May 2016
- No. 32: 50 Municipal Climate Partnerships by 2015. Documentation of the second phase of the project. Bonn, December 2014
- No. 29: 50 Municipal Climate Partnerships by 2015. Documentation of the Pilot Phase. Bonn, May 2013 [German/English version]
- No. 25: Participatory Budgeting Worldwide – Updated Version. Study. Bonn, November 2013.
- No. 24: International Congress on Models of Participatory Budgeting. Documentation. Bonn, November 2010
- No. 22: Migration and Development at the Local Level. An excerpt from the best practice guidelines. Bonn, November 2012

“Material”-Series:

- No. 86: International Kick-off Workshop, 5th phase: „50 Municipal Climate Partnerships by 2015“. 12th – 14th July 2016 Science City of Muñoz, Philippines. Bonn, March 2017
- No. 80: German-Latin American/Caribbean Mayors' Conference - 'Urbanisation in Germany'. 30 to 31 May 2016 in Hamburg. Bonn, November 2016
- No. 77: Second Conference of German-Palestinian Municipal Partnerships. 10 to 13 November 2015 in Jena. Bonn, July 2016
- No. 70: International Workshop of the Municipal Climate Partnerships. Presentation of the Programmes of Action July 1 – 3, 2014. Bonn, February 2015
- No. 60: International Workshop “50 Municipal Climate Partnerships by 2015 – Presentation of the Joint Programmes of Action”. Documentation. Bonn, January 2014
- No. 54: International Kick-off Workshop “50 Municipal Climate Partnerships by 2015” 14th -16th November 2011. Documentation. Bonn, May 2012

Others:

- About Us. Bonn, February 2016
- The services we offer. Bonn, March 2017

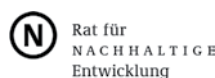
All current information, dates, activities, tips, and background reports can be found in the monthly ***Eine-Welt-Nachrichten*** of the Service Agency (only available in German). Free of charge! The order form is available on our homepage under: www.service-eine-welt.de.

EINE WELT.
ONE WORLD.
UN SEUL MONDE.
BONN.

giz

The Service Agency Communities in One World (a department of Engagement Global gGmbH) is funded by the Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ), as well as the federal states of Baden-Württemberg, Bremen, Hamburg, North Rhine-Westphalia and Rhineland-Palatinate. We involve our supporters and cooperating partners in our continued development through our official bodies: the programme advisory board and the programme commission. Members: The Free State of Bavaria; the State of Berlin; the State of Mecklenburg-Western Pomerania; the State of Lower Saxony; the State of Saarland; the State of Schleswig-Holstein; the Municipality of Aidlingen; the Federal Foreign Office; the Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation, Building and Nuclear Safety; the Federal City of Bonn; the German Civil Servants' Association (DBB); the Baden-Württemberg regional association for international development (DEAB); the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH; the German Commission for UNESCO; the Federation of German Trade Unions (DGB); the German County Association; the German Association of Cities; the German Association of Towns and Municipalities; the German Development Institute; the Diocesan Council of the Catholic Church; the Stuttgart Forum of Cultures; the City of Freiburg; the City of Jena; the City of Karlsruhe; the City of Cologne; the City of Munich; the City of Nuremberg; the Council of European Municipalities and Regions (CEMR); the German Council for Sustainable Development; the District of Steinfurt; the association of German development non-governmental organisations (VENRO).

ENGAGEMENT GLOBAL gGmbH
Service für Entwicklungsinitiativen

Tulpenfeld 7 · 53113 Bonn
Postfach 12 05 25 · 53047 Bonn

Telefon +49 228 20 717-0
Telefax +49 228 20 717-150

info@engagement-global.de
www.engagement-global.de

Im Auftrag des

Bundesministerium für
wirtschaftliche Zusammenarbeit
und Entwicklung